

Технології критичного мислення

Розвиток критичного мислення — це дуже важливий аспект не лише в навчанні, а і в повсякденному житті, де герої є реальними, а їхні вчинки — це дії твої і твоїх дітей. Навчити дітей мислити критично — означає правильно поставити запитання, направити увагу в правильне русло, учити роботи висновки та знаходити рішення. Для того щоб кожна дитина могла розвинути свої творчі можливості, необхідне розумне керівництво з боку вчителя.

Моя мета — створити ситуацію успіху для розвитку особистості дитини, дати можливість кожному вихованцеві відчувати радість досягнення, усвідомлення своїх здібностей, віру у власні сили, допомогти дитині зрости в умовах успіху, дати відчувати радість від здолання труднощів, допомогти зрозуміти, що задарма в житті нічого не дається, скрізь треба докласти зусиль. І тоді успіх супроводжується відчуттям радості та задоволення від діяльності, виникає почуття компетентності.

Наведу деякі прийоми створення «ситуації успіху»:

1. **«Радість класу»** — емоційний відгук навколишніх на успіх учня класу, констатація будь-якого, навіть незначного позитивного результату діяльності, навіювання в дитини віри в себе.
2. **«Лінія горизонту»** — перший успіх дитини одразу підхоплюється вчителем, пропонується повторити завдання на більш складному рівні, наче «відсуваючи» лінію горизонту.
3. **«Авансування»** — учитель в індивідуальній роботі виконує з учнем завдання, пояснюючи йому складні місця, а потім у класі дає подібне завдання, що самостійно виконується учнем, і він відчуває успіх.

Практика моєї роботи показала, що усвідомлення ситуації успіху самим учнем, розуміння її значущості виникає тільки після здолання дитиною своєї боязкості, невміння, незнання, психологічного ураження та інших видів труднощів.

Кожна дитина має до чогось певні здібності. Моє завдання — відшукати найменші пагінці таланту, розвивати їх.

Адже в майбутньому трудовому житті стануть у пригоді міцна пам'ять, гостре око, хороший смак, образне мислення.

Методи та форми роботи з технології «Критичне мислення»

1. Стратегія «Асоціативний куш»

(Етапи актуалізації й рефлексії)

Правила складання асоціативного куща:

- Записати на дошці в центрі ключове слово чи фразу.
- Записати будь-які слова чи фрази, які спадають на думку.
- Ставити знаки питання біля частин куща, у яких є невпевненість.
- Записувати всі ідеї, які з'являються чи скільки дозволяє час.

Приклад1.

Асоціативний куц складений на уроці в 6 класі «Надходження речовин у клітину» (рис.1):

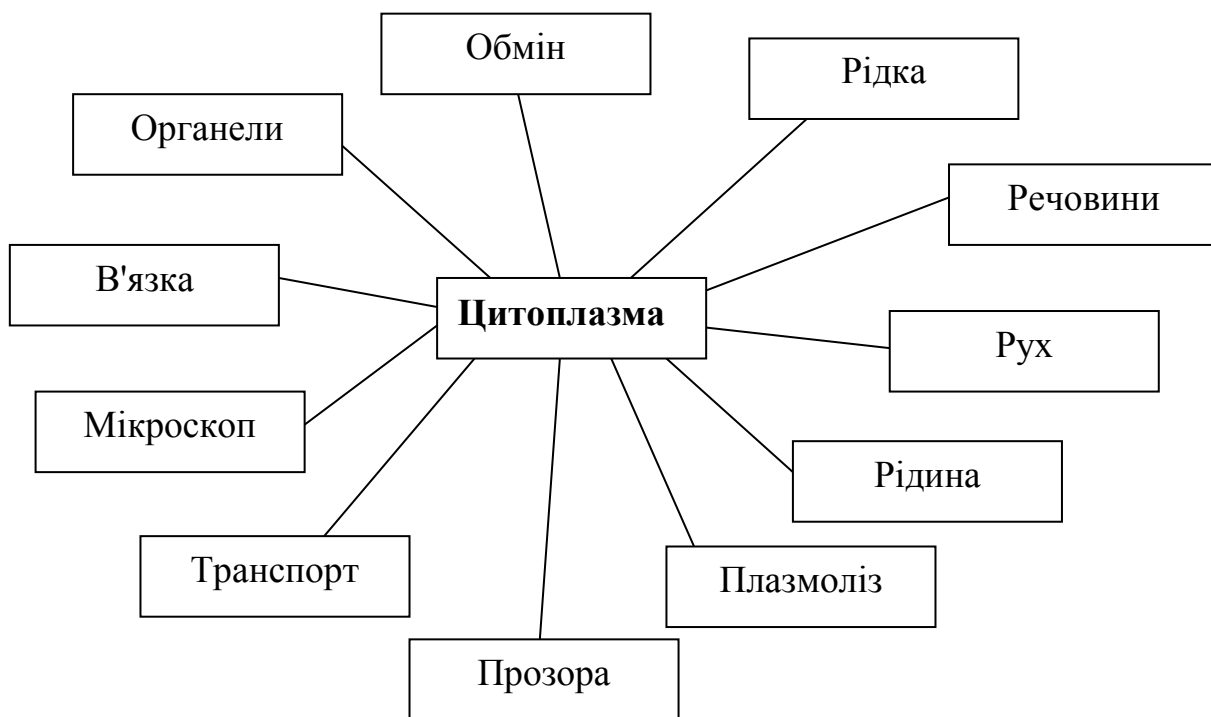

рис.1

2. Стратегія «Сенкан» (п'ятиряддя)

(Етап рефлексії)

Сенкан – це білий вірш, у якому синтезована інформація в стислому вислові з 5 рядків.

Алгоритм складання сенкану:

- 1) Тема (іменник)
- 2) Опис (2 прикметники)
- 3) Дія (3 дієслова)
- 4) Ставлення (фраза з 4 слів), почуття з приводу обговорюваного.
- 5) Перефразування сутності (синонім, узагальнення, підсумок).

Скласти сенкан на тему «Губки».

Наприклад:

губки
найпримітивніші, келихоподібні
фільтрують, живляться, розмножуються
ведуть прикріплений спосіб життя
бодяга

Метод "Складання тестів - виконання тестів"

Мета: формування вміння складати тести до окремих питань теми.

Учні працюють у групах.

Правила складня тестів:

1. Пояснити учням послідовність виконання завдання. Навести приклад побудови тестів за будь-яким форматом.
2. Учні протягом визначеного часу складають подібний тест. Кількість завдань у тесті обмежується від 5 до 10.
3. Учитель просить обмінятися листочками за годинниковою стрілкою й виконати запропонований тест.
4. Виконані тести повертаються до групи, яка їх склала. Група перевіряє правильність виконання завдання.
5. Відбувається обговорення. Група, яка виконувала тест, повинна проаналізувати правильність його створення попередньою групою. Чи все було зрозумілим? Що було зроблено неправильно?

Метод тестів набув широкого розповсюдження в сучасній школі, проте практична реалізація методу далека від теоретичних вимог до нього. За період з 50-х років минулого століття, коли вперше було використано тестові завдання багатовибіркового типу, було розроблено й апробовано більше 40 різних форматів тестів. Найбільш уживаними сьогодні є формати:

Формат	Приклад
Тестові завдання з однією найкращою відповіддю.	Вибрати з перелічених ознак ту, яка найбільш повно характеризує гемоглобін. Гемоглобін – це: а) дихальний пігмент крові; б) речовина, що переносить кисень; в) речовина, яка складається з білкових ниток глобіну й 4-х молекул гема, що містить двовалентне залізо; г) речовина, що утворює нестійку сполуку з киснем і легко під дією ферментів розпадається.
Тестові завдання множинного вибору, у яких правильними може бути будь-яка кількість відповідей.	Вибрати з переліку клітини кісткової тканини: 1) хондробласти; 2) ретикулобласти; 3) еритробласти; 4) лейкоцити; 5) остеоцити; 6) остеобласти; 7) хондроцити; 8) остеокласти.
Тестові завдання на послідовність.	У якій послідовності розташовані зверху вниз названі органи в тілі людини, яка стоїть? а) жовчний міхур; б) сечовий міхур; в) щитоподібна залоза; г) гіпофіз; д) легені. Відповідь: г→в→д→а→б

Тестові завдання на відповідність	Установити відповідність між формулами квіток та родинами, яким вони відповідають: 1) Бобові 2) Розові 3) Айстрові 4) Лободові 5) Капустяні 6) Пасльонові А) * $P_5A_5G_{(2-5)}$ Б) * $Ca_0Co_5A_{(5)}G_{(2)}$ В) $\uparrow Ca_{(5)}Co_{3+(2)}A_{(9)+1}G_1$ Г) * $Ca_{(5)}Co_5A_{\infty}G_1$
-----------------------------------	--

Кожний формат тестів має свої принципи побудови, які необхідно пояснювати учням. Постійно виконуючи тестові завдання, учні з часом самостійно можуть їх складати.

Наприклад, при узагальненні й систематизації знань можна запропонувати учням самим скласти тести для друга за вказаним принципом:

Розташуйте в правильній послідовності органи травної системи: а) пряма кишка; б) шлунок; в) ротова порожнина; г) тонкий кишечник; д) стравохід; е) товстий кишечник.	Відповідь: $v \rightarrow d \rightarrow b \rightarrow g \rightarrow e \rightarrow a$
--	---

Після виконання завдання учні готовими тестами за часовою стрілкою обмінюються з іншими учнями.

Також можуть бути інші варіанти:

I варіант

Скласти подібний тест до теми «Кістки тіла»

II варіант

Скласти подібний тест до теми «М'язи тіла»

Після виконання роботи відбувається обговорення.

Або можна запропонувати скласти тест на встановлення послідовності.

Скласти правильну послідовність руху крові по малому колу кровообігу:

А) легеневі вени	Д) праве передсердя
Б) легеневі артерії	Е) ліве передсердя
В) правий шлуночок	Є) капіляри органів
Г) лівий шлуночок	Ж) капіляри легенів

Діаграма Вена

Мета: формування вміння здійснювати порівняльний аналіз термінів, понять, явищ.

Учні працюють у парі або групах.

Правила роботи:

1. Пояснення вчителя правил створення діаграми Вена
2. Робота учнів по створенню діаграми. Презентація діаграми.
3. Обговорення: Чи все правильно зроблено і чому?

Вітамін В₁	показник	Вітамін А
водорозчинний	розчинність	жиророзчинний
бере участь в обміні білків, жирів і вуглеводів	значення	впливає на ріст і розвиток організму

Після цього створюється діаграма Вена:

